

Research Article

Evaluation of factors affecting female students' satisfaction in residential dormitories

M.T. Nazarpour^{1*} & S. Norouzian Maleki²

- 1*. Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
2. Department of Landscape Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Abstract

Aim: The purpose of the present study was to determine factors affecting the quality of dormitory physical environment. **Methods:** The research method was correlational and the statistical population consisted of all female students living in dormitories (N=1648). The sample size was based on Kline's (2015) recommendation of 2.5–5 cases per parameter. Since there were 29 parameters in the present study, a sample size of 150 was deemed suitable. This cross-sectional study was conducted using 172 female students residing in the women's dormitory of Shahid Beheshti University, Tehran from October to December 2018. Bachelor, Master and PhD students were selected using cluster sampling. Respondents were selected from 24 different disciplines and from faculties of Humanities, Social Sciences, Natural Sciences and Engineering. Students' residential satisfaction questionnaire was completed by all participants. Students responded to each item of the questionnaire by using a Likert scale. 150 questionnaires were included in the final analysis after excluding 22 questionnaires with missing data. In order to process information and put items of the questionnaire into categories, exploratory factor analysis (EFA) was used and five major factors for residential satisfaction in dormitories were extracted according to students' opinions. **Results:** Results showed that there was a significant positive relationship between residential satisfaction and physical criteria of interior space and function ($r=0.361$, $P=0.01$), management and health services ($r=0.475$, $P=0.01$), aesthetics and natural lighting ($r=0.498$, $P=0.01$), security and social relationships ($r=0.141$, $P=0.05$) and relationship with nature ($r=0.225$, $P=0.01$). **Conclusion:** Based on the findings, we conclude that the evaluation of effective factors on satisfaction in dormitory space may be useful in the designers' decision to improve the quality of student housing. As a consequence, the conversion of these qualitative criteria into architectural design suggestions is needed to reduce the present problems of students' dormitories.

Key words: *environmental psychology, physical spaces, residential satisfaction, student dormitory*

ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر میزان رضایت دانشجویان دختر از سکونت در خوابگاه‌های دانشگاهی

محمد تقی نظریور^{۱*} و سعید نوروزیان ملکی^۲

۱. گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۲. گروه معماری منظر، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

هدف: هدف پژوهش یافتن معیارهایی برای ارتقای کیفیت فضای کالبدی خوابگاه‌های دانشجویی بود. **روش:** روش پژوهش از نوع همبستگی در یک مقطع زمانی و جامعه آماری کلیه ساکنان خوابگاه دختران دانشگاه شهید بهشتی تهران به تعداد ۱۶۴۸ نفر در پاییز سال ۱۳۹۷ بود. حجم نمونه بر اساس نظر کلاین (۲۰۱۵)، ۲/۵ تا ۵ برابر تعداد گویه‌های پرسشنامه تعداد ۱۷۲ نفر تعیین و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از ۲۴ رشته مختلف در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری از دانشکده‌های علوم انسانی، علوم اجتماعی و رفتاری، علوم پایه و فنی و مهندسی انتخاب شد. در راستای سنجش اولویت بندی نیازهای کیفی، دانشجویان دختر ساکن خوابگاه به پرسشنامه ۲۹ گویه‌ای پژوهشگر ساخته رضایت سکونت دانشجویان پاسخ دادند. پس از حذف ۲۲ پرسشنامه مخدوش، تحلیل اطلاعات ۱۵۰ آزمودنی با روش تحلیل عاملی انجام و پنج عامل رضایت سکونت در خوابگاه‌ها بر اساس دیدگاه دانشجویان استخراج شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که رابطه بین رضایت سکونت با عوامل کالبدشناختی فضاهای داخلی و عملکردها ($r=0/361$ ، $P=0/01$)، مدیریت و بهداشت خدمات ($r=0/475$ ، $P=0/01$)، زیبایی شناسی و نورگیری طبیعی ($r=0/498$ ، $P=0/01$)، امنیت و ارتباطات اجتماعی ($r=0/141$)، $r=0/05$ ، $P=0/01$) و ارتباط با طبیعت ($r=0/225$ ، $P=0/01$) مثبت است. **بحث و نتیجه‌گیری:** از آنجا که ارزیابی معیارهای مؤثر بر میزان رضایت از فضاهای خوابگاهی می‌تواند در تصمیم‌گیری برای ارتقای کیفی فضاهای سکونت دانشجویان راهگشا باشد؛ بنابراین با تبدیل این معیارهای کیفی به پیشنهادها، طراحی توسط معماران، می‌توان تا حد زیادی معضلات موجود در خوابگاه‌های دانشجویی را کاهش داد.

انتشار:

۹۸/۰۳/۰۱

دریافت مقاله: ۹۷/۰۵/۰۲

پذیرش مقاله: ۹۷/۱۲/۲۶

نویسنده مسئول:

m_nazarpour@sbu.ac.ir

کلیدواژه‌ها: خوابگاه دانشجویی، رضایت سکونت، روان‌شناسی محیطی، فضای کالبدی

مقدمه

مسکن دومین نیاز بشر پس از غذا و هدف اصلی آن ایجاد محیطی سازگار با روش زندگی انسان است؛ تا علاوه بر تأمین نیازهای شخصی، نیازهای کیفی و اجتماعی او را برآورده سازد (صدریان، یزدان فر، حسینی و نوروزیان ملکی، ۲۰۱۵). امروزه ورود به دانشگاه و تجربه زندگی مستقل، آغاز مرحله جدیدی از زندگی برای دانشجویان است (خراباتی و یزدان فر، ۱۳۹۵). این دوره به دلیل تغییرات عمده‌ای که در عرصه‌های مختلف زندگی برای فرد به وجود می‌آورد؛ معمولاً تنش آور است (خانجانی، شهیدی، فتح آبادی، شکری، مظاهری و رحیمی نژاد، ۱۳۹۴). با توجه به پذیرش دانشجویان غیر بومی در اکثر دانشگاه‌ها، داشتن مکان مناسب برای استقرار و سکونت این دانشجویان امری ضروری و از نخستین امکاناتی است که باید فراهم شود. خوابگاه دانشجویی مکان و فضایی تعریف شده در نزد جوامع دانشگاهی به‌شمار می‌رود که برای سکونت موقت حدود چهار سال برای دانشجویان دوره کارشناسی و حدود دو سال برای دانشجویان هریک از دوره‌های تحصیلات تکمیلی استفاده می‌شود و جایی است که با فضای کالبدی، امکانات و تجهیزات محدود و مختصر، دانشجویان با هدف تحصیل علم در آنجا مستقر می‌شوند.

دانشجو با ورود به خوابگاه از محیط خانواده که سال‌ها در آنجا زندگی کرده است؛ جدا می‌شود و در محیطی جدید با افراد غریبه و در مواجهه با فرهنگی متفاوت قرار می‌گیرد. در نتیجه در اثر برخورد با سلیقه‌ها و فرهنگ‌های متفاوت، با روابط اجتماعی جدیدی رو به رو می‌شود. این سکنی‌گزینی که ترکیبی از انتخاب و اجبار است؛ وقتی مطلوب تلقی می‌شود که شخص بتواند خود را با محیط جدید تطبیق دهد و با آن هم ذات‌پنداری و رابطه عاطفی با محیط برقرار کند (لین و لاک‌وود، ۲۰۱۴؛ گوکچه و چن، ۲۰۱۸)؛ به عبارت دیگر، این محیط، هویت جدید دانشجویی را بپذیرد و تا حدودی نیز مورد رضایت خاطر دانشجو قرار گیرد. سکنی‌گزینی در خوابگاه دانشگاهی به معنای حضور دانشجو با آرامش و امنیت در مکانی محفوظ و ایمن و با جاذبه‌هایی منحصر به فرد، نظیر آزادی و استقلال، مشارکت و همفکری در درس و تفریح، لذت از ارتقاء علمی و آشنایی با دردهای اجتماعی است که این همه را نه در زندگی قبلی و خانوادگی حس می‌کرد و نه در هتل و مهمانسرای شهر، بلکه فقط و فقط در فضای مطلوب خوابگاهی دانشگاه می‌تواند به دست آورد. همچنین در خوابگاه‌های دانشجویی نیز دیده شده است که اکثر کاربران آن‌ها از کمبود فضاهای دنجی که محفل گفت و شنودهای آن‌ها و علاوه بر تأمین دید و منظر، از خوانایی و دسترسی خوبی نیز برخوردار باشد؛ ناراضی هستند (نظرپور، سعادت‌ی و قار و حیدری، ۱۳۹۶).

پیشینه پژوهش‌ها نشان می‌دهد که محیط زندگی و تغییراتی که در آن صورت می‌گیرد؛ یکی از عوامل تعیین‌کننده در وضعیت روان‌شناختی و هیجانی افراد است (ندیمی، فقیهی حبیب‌آبادی و نظرپور، ۱۳۹۲). مسکن دانشجویی نه تنها سرپناهی برای دانشجویان است؛ بلکه باید محیطی را

برای پیشرفت علمی، ذهنی و شخصیتی آن‌ها فراهم کند (میلر، بورساتو و ال سلوم، ۲۰۱۸). توجه صرف به ابعاد کمی و غافل ماندن از ابعاد کیفی در خوابگاه‌های دانشجویان موجب کاهش کیفیت زندگی آن‌ها می‌شود (تریال، لکلرک، ویزنیوسکی، چوپنرد و مارتین، ۲۰۱۰). برخی از سکونت‌گاه‌های دانشجویی به علت رعایت نکردن اصول ساخت و طراحی، رضایت ساکنانشان را فراهم نکرده‌اند و مشکلات اساسی در زمینه اسکان و محیط زندگی را برای آن‌ها به وجود آورده‌اند. این امر کاهش تعلق خاطر ساکنان و کاهش میزان رضایت آن‌ها را به دنبال داشته است (ترزی، ۲۰۱۳)؛ بنابراین توجه خاص به کیفیت محیط مسکونی دانشجویان و حداکثر بهره‌گیری از امکانات موجود در پاسخگویی به نیازهای اجتماعی (مور، کارسول، ورثی و نیلسن، ۲۰۱۹) و حیاتی این قشر در راستای ارتقاء کیفیت زندگی آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد.

از یک سو، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به‌عنوان سازمان‌های خدماتی در تربیت نیروی انسانی متخصص در توسعه و پیشرفت کشور نقش مهمی بر عهده دارند و از سوی دیگر، هدایت و رهبری آینده جامعه به دست دانشجویانی رقم خواهد خورد که امروز در دانشگاه تحصیل می‌کنند (حیدری نژاد و لسانی جویباری، ۱۳۸۸). از این رو، برای کارآمد بودن نیروی انسانی باید در کنار فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی از فضاهای مطلوب برای سکونت دانشجویان کمک گرفت تا آن‌ها بتوانند از کیفیت زندگی سالم بهره‌مند شوند.

محیط سکونتی باید واجد قابلیت‌های ویژه‌ای برای برآوردن نیازهای ساکنان باشد که از آن به‌عنوان «کیفیت محیط سکونتی» یاد می‌شود. نوع و کیفیت مسکن و محیط سکونتی تأثیر ویژه‌ای در کیفیت زندگی و میزان رضایت از آن دارد (تریال و همکاران، ۲۰۱۰). کیفیت محیط سکونتی در جریان تعامل بین «مؤلفه‌های بیرونی و مشخصه‌های محیط» با «مؤلفه‌های ادراکی و نیازهای انسان» تبیین می‌شود (بلاس، ۲۰۱۳). این رابطه در قالب درجه رضایت ساکنان تعبیر می‌شود که خود از توازن بین نیازها و توقعات برگرفته از تصاویر ذهنی ساکنان با میزان پاسخگویی محیط سکونتی به آن‌ها حاصل می‌شود (معینی و اسلامی، ۱۳۸۹).

شناخت تعاریف مربوط به محیط‌های سکونتی در تحلیل مسائل مربوط به آن اهمیت ویژه‌ای دارد. طراحی مجموعه‌های سکونتی به معنای چیدن تعدادی بلوک ساختمانی در کنار هم نیست؛ بلکه ایجاد محصوریت فضایی، فراهم آوردن فضایی باز با کیفیت و ایجاد ترکیب زیبایی‌شناسانه‌ای بین توده ساختمانی و محیط پیرامون باید در جانمایی بلوک‌ها نیز پیش‌بینی شود. نحوه تعیین فاصله بین بلوک‌های ساختمانی و نیز نورگیری و دسترسی به فضاهای باز و سبز و به‌طور کلی تنظیم ارتباط بین بلوک‌های ساختمانی و فضای باز، یعنی طرحی که برای فضاهای باز تعریف می‌شود و مفهوم و کارکرد ویژه‌ای مثل فضای تجمع عمومی و مسیرهای پیاده که برای آن در نظر گرفته می‌شود؛ از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (عزیزی و ملک محمد نژاد، ۱۳۸۶).

در طراحی فضاهای سبز واحد همسایگی، فضاهایی برای تأمین محدوده مشخصی از فعالیت‌ها برای وقت‌های فراغت، ایجاد آرامش، برقراری روابط اجتماعی و ایجاد مناظر طبیعی زیبا در نظر گرفته می‌شود (لو و جیم، ۲۰۱۰). این فضاها باید در محلی با فاصله معقول قرار بگیرند و به‌ویژه دسترسی به آن‌ها برای ساکنان باید راحت و ایمن باشد. کیفیت زندگی به‌وسیله قرارگیری، طراحی و کنترل درست فضاهای سبز افزایش می‌یابد. این فضاها می‌توانند در دسترس گروه‌های مختلف اجتماعی باشند و در جهت ایجاد روابط اجتماعی گام بردارند (جان و هیث، ۲۰۱۶؛ مرحمتی و یوسفی، ۱۳۹۵).

افزون بر این، فضاهای مذکور باعث عملکردهای محیطی مهمی از قبیل دسترسی به نور خورشید و جریان هوا، رفع آلودگی هوا و ایجاد مانع صوتی می‌شوند (جیم و چن، ۲۰۱۰). از آنجا که تنها درصد کمی از ساکنان با یکدیگر روابط اجتماعی دارند؛ از جمله مواردی که می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد؛ ایجاد تمرکز دیداری، وجود عناصر طبیعی، فضاهای سبز و باز است (پارک و اوانز، ۲۰۱۶). افراد اغلب علاقه زیادی به استفاده از فضاهای باز موجود در مجموعه‌های سکونتی و حضور در آن‌ها را دارند (هور، نسر و چون، ۲۰۱۰). رضایت کاربران از محیط‌های ساخته شده به‌ویژه زمانی که مدت اقامت طولانی است؛ بسیار مهم است. خوابگاه‌های دانشجویی نیز با توجه به شرایط دوره تحصیلی، مکانی است که دانشجویان مدت زمان زیادی را در آن ساکن می‌شوند. از این رو بحث رضایت آن‌ها از محیط موقت زندگی‌شان حائز اهمیت است (نظریور، حیدری و سلیمی، ۱۳۹۷).

اندازه‌گیری میزان رضایت از سکونت‌گاه پیچیده است و به عوامل بسیاری بستگی دارد (لی و پارک، ۲۰۱۰). نوشتارهای مربوط به میزان رضایت از محیط سکونتی، نشان از آن دارد که درک میزان رضایت از سوی هر شخص و در شرایط مختلف شخصی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و جسمانی متفاوت است. برای نمونه، اضافه کردن ویژگی‌های شخصی به تحلیل‌ها، قدرت پیش‌بینی را بالاتر می‌برد (بایز و میلر، ۲۰۱۲؛ موزر، ۲۰۰۹). از جمله ویژگی‌های فردی مؤثر بر رضایت می‌توان به عوامل جمعیتی، شخصیتی، ارزش‌ها، انتظارات، مقایسه با سایر سکونت‌گاه‌ها و امید به آینده اشاره کرد (فیتز، لیون و دریسکل، ۲۰۱۶). پژوهشگران مختلفی تأثیر این متغیرها را در مورد میزان ادراک رضایت بررسی کرده‌اند. رضایت از محیط سکونت به میزان رضایت در دو معیار واحدهای مسکونی و واحدهای همسایگی به‌طور مستقیم و ویژگی‌های شخصی، فرهنگی و اجتماعی فرد به‌طور غیرمستقیم بستگی دارد (گلستر، ۲۰۱۹).

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که دیدها و مناظر زیبا و دل‌انگیز (تامسن و ایکمو، ۲۰۱۰؛ بارتن و پرتی، ۲۰۱۰)، محرمت و سکوت (رن و فلمر، ۲۰۱۷) در ارتقای رضایت سکونتی دارای اهمیت هستند. آلودگی صوتی، کمبود فضای تفریحی و باز برای وقت‌های فراغت، ازدحام بیش از حد و

تغییر در محیط زندگی، برخی از مشکلات ایجاد شده در خوابگاه‌های دانشجویی است که تحت دو عنوان اصلی مشکلات کالبدی محیطی و مشکلات شرایط زندگی طبقه بندی می‌شوند.

در الگوهای تجربی پژوهش‌های مربوط به کیفیت محیط‌های سکونتی، میزان رضایت از واحدهای سکونتی به‌عنوان یکی از معیارهای اصلی مطرح شده است. بسیاری از پژوهشگران از جمله، ردا و مولوگتا (۲۰۱۸)؛ رفیعیان، عسگری و عسگری زاده (۲۰۰۹)؛ ژانگ، کنگ، ژونگ و لئو (۲۰۱۶)؛ عزیزی و ملک محمد نژاد (۱۳۸۶)؛ فاسی (۲۰۱۸)؛ لوران، ساموئلسون و چن (۲۰۱۷) عوامل انسانی نظیر رضایت از هم اتاقی‌ها، رضایت از سایر دانشجویان در راستای استفاده‌های مشترک از آشپزخانه، سرویس‌های بهداشتی و راهروها در رعایت قوانین و مقررات و بهداشت محیط، عوامل کالبدشناختی اختصاصی نظیر فضای خواب، بالکن اختصاصی، تختخواب و مبلمان، عوامل تراکم عمومی مانند ظرفیت خوابگاه، گنجایش اتاق‌ها، ابعاد فضاهای عمومی و ارتباطی، عوامل محیطی نظیر دسترسی‌پذیری، امنیت، آلودگی صوتی، خوانایی، نور و فضای سبز و تسهیلات عمومی از قبیل کتابخانه، اینترنت، فضای ورزش‌های سبک و تفریحی را برای سنجش رضایت سکونتی مطرح کرده‌اند.

به‌طور کلی با وجودی که تاکنون پژوهش‌های متعددی در زمینه امکانات و تجهیزات دانشگاه‌های مختلف انجام شده؛ اما در زمینه کیفیت ارائه سکونت و رضایت دانشجویان از فضاهای کالبدشناختی خوابگاه‌ها پژوهش‌های محدودی صورت گرفته است.

انتخاب دانشگاه شهید بهشتی به‌عنوان مطالعه موردی به این دلیل بوده است که یکی از بزرگ‌ترین و قدیمی‌ترین دانشگاه‌های جامع کشور است و هر ساله پذیرای تعداد زیادی از جوانان مشتاق به ادامه تحصیل در رشته‌های مختلف است که تعداد فراوانی از آن‌ها به‌ویژه دختران در خوابگاه‌های دانشجویی این دانشگاه ساکن می‌شوند. از این رو، پژوهش حاضر با هدف سنجش وضع موجود کیفیت محیط خوابگاهی و سکونتی دانشجویان و یافتن مهم‌ترین مؤلفه‌های کیفی مورد نیاز آن‌ها و رتبه بندی این مؤلفه‌ها بر اساس نظر دانشجویان انجام شد تا بر این اساس راهکارهای کالبدشناختی طراحی سکونت‌گاه‌های دانشجویی شناسایی و تعیین شود. نتایج این پژوهش می‌تواند به مدیران امور دانشجویی و مسئولان دانشگاه کمک کند تا با توجه به خواسته‌ها و انتظارات دانشجویان، فضاهای کالبدی مطلوب و مورد علاقه آن‌ها را ارائه و همچنین با توسعه کیفی و کمی فضاهای سکونتی به توسعه سلامت روانی دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های دانشجویی که دور از خانواده و در معرض آسیب‌های فراوان اجتماعی هستند؛ کمک کنند. بنابراین با توجه به موارد یاد شده این پژوهش اجرا شد تا به سؤال‌های زیر پاسخ دهد.

۱. کیفیت محیط سکونتی دانشجویان برآیند چه مؤلفه‌هایی است؟
۲. کدام مؤلفه‌های کیفیت محیط سکونتی از دید دانشجویان دارای اهمیت بیشتری است؟

روش

روش پژوهش از نوع همبستگی در یک مقطع زمانی و جامعه آماری کلیه ساکنان خوابگاه دختران دانشگاه شهید بهشتی تهران به تعداد ۱۶۴۸ نفر در سال ۱۳۹۷ بود. حجم نمونه بر اساس نظر کلاین (۲۰۱۵)، $2/5$ تا ۵ برابر تعداد گویه‌های پرسشنامه و با در نظر گرفتن احتمال ریزش نمونه تعداد ۱۷۲ نفر تعیین و در راستای شناخت نیازها و یافتن نظرات دانشجویان، دختران ساکنان خوابگاه دانشگاه شهید بهشتی به‌عنوان نمونه مطالعاتی و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از ۲۴ رشته مختلف در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری از دانشکده‌های علوم انسانی، علوم اجتماعی و رفتاری، علوم پایه، فنی و مهندسی انتخاب شد. دانشجویانی که کمتر از دو ترم سابقه اقامت در خوابگاه داشتند؛ کنار گذاشته شدند. بعد از گردآوری داده‌ها و حذف پرسشنامه‌های ناقص، تعداد ۱۵۰ پرسشنامه تحلیل شد.

شکل ۱. عکس هوایی از چهار بلوک خوابگاه دانشجویی دختران دانشگاه شهید بهشتی

شکل ۱ بلوک‌های خوابگاهی وابسته به دانشگاه شهید بهشتی را نشان می‌دهد که در سال ۱۳۷۳ به بهره‌برداری رسیده است. این بلوک‌ها در چهار طبقه روی زیرزمین احداث شده است و با یک ورودی مستقل و از طریق راه پله از وسط بلوک به طبقه‌ها اتصال دارد. طرح آن به‌صورت خطی با راهرو در دو طرف راه پله و با استقرار اتاق‌های خواب ۴ نفره در دو طرف راهرو با نور شمال یا جنوب طراحی و اجرا شده است. بلوک‌ها از نظر معماری فضاها کاملاً مشابه هم هستند و وجه تمایزی جز استقرار در طبقه‌ها و نور شمال و یا جنوب ندارند.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه رضایت سکونت دانشجویان^۱. به دلیل نبود پرسشنامه‌ای هنجار شده، از پرسشنامه پژوهشگر ساخته در سال ۱۳۹۷ که دارای ۲۹ گویه‌ای با ۵ خرده مقیاس است؛ برای

1. Students' Residential Satisfaction Questionnaire

سنجش میزان تحقق مؤلفه‌های کیفیت سکونت در خوابگاه‌ها از دیدگاه دانشجویان ساکن، استفاده شد. برای طراحی و تدوین این پرسشنامه، ابتدا سؤال‌های از منابع علمی و با توجه به نظر متخصصان و پژوهش‌های انجام شده درباره رضایت سکونتی استخراج و با توجه به شرایط متفاوت گروه‌های پاسخگو، گویه‌ها شفاف و با بیانی روان و هدفی غیرمستقیم طراحی شد. برای بررسی روایی صوری و محتوایی پرسشنامه پژوهشگر ساخته، سؤال‌ها در اختیار ۱۲ نفر از اعضای هیئت علمی صاحب‌نظر در حوزه طراحی معماری دانشگاه‌های شهید بهشتی و علم و صنعت ایران قرار گرفت و نظرات اصلاحی آن‌ها اعمال شد. خرده مقیاس فضای کالبدشناختی با گویه‌های ۱ تا ۷، ایمنی و امنیت با گویه‌های ۸ تا ۱۳، بهداشت و سلامت با گویه‌های ۱۴ تا ۱۹، ارتباطات و روابط اجتماعی با گویه‌های ۲۰ تا ۲۵ و تأسیسات و تجهیزات داخلی با گویه‌های ۲۶ تا ۲۹ در طیف لیکرت از اصلاً= ۱ تا خیلی زیاد= ۵ ارزیابی و نمره‌های هر عامل به‌طور جداگانه محاسبه می‌شود. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از «ضریب همبستگی درونی سؤال‌ها» سنجش و ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های فضای کالبدی، ایمنی و امنیت، بهداشت و سلامت، ارتباطات و روابط اجتماعی و تأسیسات و تجهیزات داخلی به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۷۳، ۰/۸۰، ۰/۷۲ و ۰/۷۳ به دست آمد. با استفاده از تحلیل عاملی، وجود ۵ عامل تأیید و مشخص شد که همه گویه‌ها دارای بار عاملی بالاتر از ۰/۳۷ هستند ($P = ۰/۰۰۱$) و نیز ضریب آلفای کرونباخ کل آن ۰/۹۲ به دست آمد. تاباچنیک و فیدل (۲۰۱۹) معتقدند که بار عاملی ۰/۳۲ برای ارتباط معنادار بین متغیرها و عوامل کفایت می‌کند. برای تعیین اعتبار حجم نمونه، ضریب KMO محاسبه که برابر با ۰/۸۶۱ شد که بیشتر از ۰/۷ بود و نشان‌دهنده کفایت داده‌ها و مناسب بودن همبستگی‌های آن‌ها برای تحلیل عاملی است (میرز، گمست و گوارینو، ۲۰۱۶). برای بررسی معنادار بودن ماتریس همبستگی داده‌های پژوهش، از آزمون بارتلت استفاده شد. ضریب این آزمون برابر با ۴۰۶۰/۹۵ محاسبه شد و در سطح $P = ۰/۰۰۱$ معنادار بود. درصد واریانس تجمعی برابر با ۷۶/۴۵ بیانگر اتفاق نظر بالای پرسش‌شوندگان بود. گویه‌ها بر اساس اولویت‌های دانشجویان مجدداً دسته بندی و در نهایت، وضع موجود کیفیت سکونتی ارزیابی و مؤثرترین شاخصه‌های کیفیت از دیدگاه دانشجویان مشخص و راهکارهای پیشنهادی جهت ارتقای این شاخصه‌ها ارائه شد.

شیوه اجرا. ابتدا پیشینه موضوع بررسی و شاخصه‌های کیفیت محیط سکونتی از مطالعات اسنادی و تحلیل محتوا استخراج و الگوی طبقه بندی مؤلفه‌های کیفیت تدوین و هماهنگی لازم با مسئولان دانشگاه و خوابگاه دختران به عمل آمد و اهداف پژوهش، موازین اخلاقی از قبیل محرمانه بودن اطلاعات و نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها در بلوک‌های خوابگاهی در پاییز سال ۱۳۹۷ برای دانشجویان بیان و یادآوری شد که مشارکت آن‌ها در طرح داوطلبانه است. سپس به شکل انفرادی اطلاعات جمعیت شناختی دانشجویان کسب و پرسشنامه‌ها توسط آن‌ها در قالب پرسشنامه بسته پاسخ

تکمیل و نظر آن‌ها پیرامون هریک از شاخصه‌ها گردآوری و داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری تحلیل عاملی به شیوه مؤلفه‌های اصلی و ضریب همبستگی پیرسون تحلیل شد. بر پایه آزمون اسکری، عامل‌های با ارزش ویژه بزرگ‌تر از ۱ تعیین شد. تحلیل عاملی یکی از فنون پیشرفته آماری چند متغیری است که با هدف کاهش و ساماندهی داده‌ها انجام می‌شود و می‌توان متغیرها را بر اساس همبستگی بین آن‌ها گروه‌بندی کرد (شیخ الاسلامی و قنبری طلب، ۱۳۹۷).

یافته‌ها

در پژوهش حاضر، پاسخگویان به رده‌های سنی زیر ۲۱ سال، ۲۱-۲۴ و بالای ۲۴ سال تقسیم بندی شد. میانگین سنی پاسخگویان ۲۱/۵۴ سال با حداقل سن ۱۸ سال و حداکثر سن ۳۸ سال بود. ۶۴ نفر (۴۲/۷ درصد) زیر ۲۱ سال، ۶۸ نفر (۴۵/۳ درصد) در محدوده ۲۱-۲۴ سال و ۱۸ نفر (۱۲ درصد) بالای ۲۴ سال قرار داشتند. ۷۳ نفر (۴۸/۷ درصد) از دانشجویان در مقطع کارشناسی، ۵۶ نفر (۳۷/۳ درصد) در مقطع کارشناسی ارشد و ۲۱ نفر (۱۴ درصد) در مقطع دکتری مشغول به تحصیل بودند.

جدول ۱. درصد سهم هر دسته بر کیفیت محیط مسکونی دانشجویان

عامل	دسته اول	دسته دوم	دسته سوم	دسته چهارم	دسته پنجم	دسته ششم	دسته هفتم	دسته هشتم
درصد از واریانس تجمعی	۲۹/۸۳	۹/۶۰	۸/۵۹	۷/۵۴	۶/۹۷	۵/۱۵	۵/۰۳	۳/۷۴
	مجموع: ۷۶/۴۵٪							

در جدول ۱، گویه‌ها بر اساس میزان اهمیت در هشت دسته رتبه بندی شدند. مجموع این ۸ دسته ۷۶/۴۵ درصد از واریانس تجمعی ۲۹ گویه مطرح شده را می‌پوشاند. برای مشخص شدن ماهیت دسته‌های استخراج شده، از روش چرخش عامل‌ها یا واریمکس استفاده شد. گویه‌های شماره ۱۰، ۱۳، ۲۲، ۲۴، ۲۶ و ۲۷ که در دسته پنجم، ششم و هشتم قرار گرفته‌اند؛ به دلیل رابطه ضعیفی که با کیفیت سکونت از دیدگاه ساکنان داشتند؛ کنار گذاشته شدند. قابل ذکر است که ملاک انتخاب هر گویه برای هریک از عوامل یا ابعاد، داشتن بار عاملی بیش از ۰/۳۰ بود. عامل اول با ارزش ویژه ۸/۶۵۲ که ۲۹/۸۳ درصد واریانس را تبیین می‌کرد و دارای ۶ ماده بود؛ عمدتاً شامل گویه‌های مرتبط با کالبدشناختی فضاها داخلی و عملکردها بود. عامل دوم با ارزش ویژه ۲/۲۰۵، ۹/۶۰ درصد واریانس را تبیین می‌کرد و شامل ۶ ماده بود و گویه‌های مدیریت و بهداشت خدمات را در بر می‌گرفت. عامل سوم با ارزش ویژه ۱/۹۱۲، ۸/۵۹ درصد واریانس را تبیین می‌کرد و شامل ۴ ماده و با گویه‌های زیبایی شناسی و نورگیری طبیعی مرتبط بود. عامل چهارم با ارزش ویژه

۱/۶۰۸، ۷/۵۴ درصد واریانس را تبیین می‌کرد و دارای ۳ ماده و شامل گویه‌های مرتبط با امنیت و ارتباطات اجتماعی بود و عامل پنجم با ارزش ویژه ۱/۱۶۷، ۵/۰۳ درصد واریانس را تبیین می‌کرد و شامل ۴ ماده بود که گویه‌های ارتباط با طبیعت را در بر می‌گرفت.

جدول ۲. دسته‌بندی گویه‌ها و بارگذاری بر اساس ماتریس چرخش یافته اجزا

بار عاملی	گویه	شماره
۰/۷۵۹	ازدحام و تراکم جمعیت در هر اتاق	۱۱
۰/۷۴۹	مساحت اختصاص یافته برای اتاق‌های خواب متناسب با تعداد نفرات ساکن	۶
۰/۶۵۸	ابعاد و تناسب فضاهای داخلی برای عملکردها	۱
۰/۵۳۳	خوانایی و قابل‌درک بودن فضاهای داخلی	۲
۰/۵۱۷	مساحت فضاهای جمعی نسبت به تعداد استفاده‌کنندگان	۲۱
۰/۴۱۵	انعطاف‌پذیری تجهیزات و مبلمان	۲۹
۰/۸۹۸	وضعیت بهداشت سرویس‌های بهداشتی	۱۶
۰/۸۶۵	وضعیت بهداشت عمومی در فضاهای داخلی	۱۴
۰/۶۵۹	وضعیت بهداشت و تجهیزات آشپزخانه	۱۵
۰/۵۳۵	تعداد دستشویی‌ها و حمام‌ها متناسب با استفاده‌کنندگان	۱۸
۰/۵۳۱	نحوه دفع زباله	۱۷
۰/۳۷۸	کنترل‌پذیری و مدیریت فضاهای داخلی	۱۲
۰/۸۰۳	رنگ اتاق و کیفیت آن	۱۹
۰/۷۹۳	رنگ راهرو و فضاهای داخلی	۲۰
۰/۶۲۶	امنیت فضاهای نیمه‌باز و باز (ایوان، بالکن و ...)	۹
۰/۴۰۷	تهویه و نورگیری طبیعی فضاهای داخلی	۷
۰/۸۳۰	تخت‌های موجود در اتاق‌های خواب	۲۸
۰/۷۴۱	میزان رضایت از هم‌اتاقی‌ها	۲۳
۰/۶۷۲	امنیت اتاق خواب	۸
۰/۷۲۳	دستگاه خنک‌کننده اتاق خواب	۲۶
۰/۵۴۱	دستگاه گرم‌کننده اتاق خواب	۲۷
۰/۷۶۷	ارتباط دانشجویان در هر طبقه	۲۴
۰/۷۴۴	ارتباط دانشجویان بین سایر طبقات خوابگاه	۲۲
۰/۸۲۰	فضاهای سبز و عناصر طبیعی محوطه	۴
۰/۵۳۵	بهره‌مندی از دید و منظر و چشم‌انداز مطلوب	۵
۰/۵۰۶	مکان فعالیت‌های تفریحی و فوق‌برنامه	۲۵
۰/۴۵۳	دسترسی‌پذیری به فضاهای باز (حیاط، ایوان، بالکن و بام)	۳
۰/۶۷۱	آلودگی صوتی در فضاهای داخلی	۱۳
۰/۵۹۳	ازدحام و تراکم جمعیت در فضاهای عمومی	۱۰

جدول ۲ نشان می‌دهد که بار عاملی سؤال‌های مرتبط با کالبدشناختی فضاهای داخلی و عملکردها بین ۰/۷۵۹ تا ۰/۴۱۵، بار عاملی سؤال‌های مرتبط با مدیریت و بهداشت خدمات بین ۰/۸۹۸ تا ۰/۳۷۸، بار عاملی سؤال‌های مرتبط با زیبایی‌شناسی و نورگیری طبیعی بین ۰/۸۰۳ تا ۰/۴۰۷،

بار عاملی سؤال‌های مرتبط با امنیت و ارتباطات اجتماعی بین ۰/۸۳۰ تا ۰/۶۷۲ و بار عاملی سؤال‌های مرتبط با ارتباط با طبیعت بین ۰/۸۲۰ تا ۰/۴۵۳ متغیر و به لحاظ مفهومی بیانگر وجود ارتباط معنادار با عوامل است.

جدول ۳. ضریب همبستگی عوامل با یکدیگر و با رضایت کل از خوابگاه‌ها

عامل	کالبد فضاهای داخلی و عملکردها	مدیریت و بهداشت خدمات	زیبایی و نورگیری طبیعی	امنیت و ارتباطات اجتماعی	ارتباط با طبیعت
کالبد فضاهای داخلی و عملکردها	۱				
مدیریت و بهداشت خدمات	۰/۲۳۶**	۱			
زیبایی و نورگیری طبیعی	۰/۳۲۲**	۰/۲۵۱**	۱		
امنیت و ارتباطات اجتماعی	۰/۰۸۹	۰/۰۲۹	۰/۰۶۴	۱	
ارتباط با طبیعت	۰/۱۸۷**	۰/۱۴۱*	۰/۱۳۳*	۰/۲۲۴**	۱
رضایت کل	۰/۳۶۱**	۰/۴۷۵**	۰/۴۹۸**	۰/۱۴۱*	۰/۲۲۵**

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

جدول ۳ همبستگی بین ابعاد مقیاس با رضایت کل و نیز همبستگی بین ابعاد پنج‌گانه مقیاس با یکدیگر را نشان می‌دهد و بیانگر آن است که رابطه بین رضایت سکونتی با عوامل کالبدشناسی فضاهای داخلی و عملکردها، مدیریت و بهداشت خدمات، زیبایی شناسی و نورگیری طبیعی و ارتباط با طبیعت ($P = 0.01$) و نیز رابطه بین رضایت سکونتی با امنیت و ارتباطات اجتماعی مستقیم است ($P = 0.05$).

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که از دید دانشجویان ارتباط با طبیعت و فضاهای سبز و عناصر طبیعی و امنیت فضاهای داخلی در کیفیت محیط سکونتی دارای بیشترین اهمیت و مؤلفه‌هایی مانند دستگاه سرمایش و گرمایش و بهره‌مندی از دید و منظر مطلوب در درجه‌های بعدی اهمیت قرار دارد.

از آنجایی که موضوع مورد مطالعه مفهومی کیفی و ذهنی بود که در رابطه انسان با فضای سکونتی مطرح می‌شد؛ برخورد مستقیم با دانشجویان ساکن و شناخت نیازها و توقعات و یافتن انتظارات آن‌ها ضروری بود. خوابگاه صحنه‌ای است که مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و تحرکات دانشجویان، استراحت و خواب، مطالعه و مباحثه علمی و سایر فعالیت‌های فوق برنامه در آن رخ می‌دهد. هر چه جنب و جوش و فعالیت در خوابگاه در ساعات مجاز و غالباً عصرگاهی و ساعت‌های اوایل شب‌ها بیشتر و البته متعادل‌تر و متناسب با ظرفیت خوابگاه باشد؛ شاخص سرزندگی آن

مکان نیز بیشتر جلوه می‌کند. در روزهای تقویم درسی دانشگاه‌ها و ساعت‌های حضور دانشجویان در سر کلاس‌ها، آزمایشگاه‌ها، کارگاه‌ها و یا کتابخانه و سایت رایانه‌ای، خوابگاه‌ها دانشجویان حالت سکوت و رکود فعالیت‌ها را دارد و در این ساعت‌ها بحثی از سرزندگی و نشاط در خوابگاه‌ها مطرح نمی‌شود؛ بلکه بحث امنیت مطرح می‌شود؛ بنابراین اولین شاخص سرزندگی در خوابگاه‌ها حضور دانشجویان و تحرک آن‌ها است؛ به نحوی که مزاحمتی برای سایرین به وجود نیاورند.

شاخص بعدی سرزندگی، بازده خوابگاه است. رعایت سرانه‌های مختلف از قبیل سرانه فضای تخت به ازای هر نفر، استفاده از تخت‌های یک طبقه و حداکثر دو طبقه ثابت بدون سر و صدا و محکم در مواقع استفاده از طبقه دوم، وجود تعداد کافی سرویس‌های بهداشتی و در نهایت سرانه ناخالص زیربنای خوابگاه به ازای هر نفر دانشجو باعث می‌شود که بازده خوابگاه از نظر معماری نسبتاً مطلوب ارزیابی شود. افزایش پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و عدم امکانات لازم برای دانشجویان و افزایش تعداد افرادی که باهم در یک اتاق زندگی می‌کنند و همچنین دوری از محیط خانواده و نبود حمایت‌های روانی از طرف خانواده (چانگ، مارتس، سلی، چانگ، رایت و همکاران، ۲۰۱۷) از جمله دلایلی هستند که شیوع اختلال‌های روانی را توجیه می‌کند.

وجود جاذبه‌ها می‌تواند به‌عنوان سومین شاخص سرزندگی و رضایت در خوابگاه‌ها مطرح شود. فضاها و فعالیت‌هایی خاص و یا چند عملکردی برای گذران وقت‌های فراغت در خوابگاه و یا محیط پیرامونی آن برای دختران، از قبیل ورزش‌های سبک، نمایش و تئاتر، بازی‌های گروهی، نقاشی و کارهای هنری باعث شادابی و نشاط و در نتیجه سرزندگی و سلامت دانشجویان می‌شود. عوامل دیگری نیز از قبیل سهولت دسترسی، آرامش و آسایش به‌ویژه در شب، ایمنی و امنیت ویژه در ساعت‌هایی که تعداد اندکی از دانشجویان در خوابگاه حضور دارند؛ خوانایی فضاها و تشخیص و درک آن، دید و منظر به طبیعت و فضاهای سبز، عدم اشرافیت و رعایت فاصله منطقی ساختمان‌ها به نحوی که سر و صدا منتقل نشود و یا عدم سایه اندازی ساختمانی بر ساختمان دیگر می‌تواند جزء شاخصه‌های سرزندگی در خوابگاه معرفی شود.

اندرسن، لارسن و ورنبرگ (۲۰۱۸) در پژوهش خود نشان دادند که آسایش، دسترسی به خدمات و امکانات از عوامل مؤثر در ایجاد رضایت از مکان است. از دیدگاه اتکینسن، فولر و پین تر (۲۰۱۶)، عوامل طبیعی و کیفیت‌های دیداری در ایجاد دل بستگی به فضا تأثیر ویژه‌ای دارد. سان، فیلیپس و وانگ (۲۰۱۸) دریافته‌اند که مشارکت افراد در خلق مکان و انعطاف‌پذیری فضا برای ایجاد تغییرات جدید، باعث می‌شود تا افراد احساس رضایت بیشتری نسبت به آن مکان پیدا کنند و در نتیجه به مکان دل بستگی می‌شوند و در فضا احساس آرامش می‌کنند.

نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که رضایت سکونتی دانشجویان دارای پنج عامل کالبد فضاهای داخلی و عملکردها، مدیریت و بهداشت خدمات، زیبایی شناسی و نورگیری طبیعی، امنیت

و ارتباطات اجتماعی و ارتباط با طبیعت است که از کفایت روان‌سنجی خوبی نیز برخوردار بود. بر اساس این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که ارزیابی معیارهای مؤثر بر میزان رضایت در فضاهای خوابگاهی می‌تواند در تصمیم‌طراحان برای ارتقای کیفی فضاهای سکونت دانشجویان راهگشا باشد. با تبدیل این معیارهای کیفی به پیشنهادهای طراحی توسط معماران می‌توان تا حد زیادی معضلات موجود در خوابگاه‌های دانشجویی را کاهش داد.

این پژوهش در مورد دانشجویان دختر ساکن در خوابگاه انجام شد؛ بنابراین یکی از محدودیت‌های پژوهش محسوب می‌شود و نمونه پژوهش حاضر نمی‌تواند؛ معرف کلیه دانشجویان ساکن در خوابگاه باشد. از این رو، پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی کفایت روان‌سنجی این پرسشنامه در جامعه‌های دیگر، از جمله دانشجویان پسر ساکن در خوابگاه، ارزیابی و با نتایج پژوهش حاضر مقایسه شود.

موازین اخلاقی

بیرونی از اصول اخلاق پژوهش

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، محرمانه ماندن اطلاعات، تضمین حریم خصوصی، رازداری، حق انتخاب آن‌ها برای ادامه و یا انصراف از شرکت در جلسه‌های مداخله یا پاسخگویی به پرسشنامه‌ها رعایت شد. در زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تاکید به پاسخگویی به تمامی سؤال‌ها، آزمودنی‌ها در مورد خروج از پژوهش در هر زمان و ارائه اطلاعات فردی مختار بودند.

سپاسگزاری

لازم است از مدیریت خوابگاه‌های دختران دانشگاه شهید بهشتی و نیز دانشجویانی که با همکاری صمیمانه خود اجرای این پژوهش را میسر ساختند؛ تشکر و قدردانی شود. این پژوهش برگرفته از طرح پژوهشی مستقل و بدون حمایت مالی و با هزینه شخصی انجام شده است.

منابع

- حیدری نژاد، صدیقه، و لسانی جوبباری، فرزانه. (۱۳۸۸). بررسی میزان رضایت دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های دانشجویی دانشگاه شهید چمران اهواز از فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی. *پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی*، ۵(۱): ۱۴-۱.
- خانجانی، مهدی، شهیدی، شهریار، فتح‌آبادی، جلیل، شکری، امید، مظاهری، محمدعلی، و رحیمی نژاد، سیدپیمان. (۱۳۹۴). اثربخشی برنامه تاب‌آوری پنسیلوانیا بر علائم افسردگی، اضطراب،

استرس، نگرش‌های ناکارآمد و خوش بینی دانشجویان. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۹(۴) پایی (۳۶): ۳۵-۱۹.

خراباتی، ساجده، و یزدان فر، سید عباس. (۱۳۹۵). عوامل مؤثر در ایجاد دل‌بستگی به مکان در خوابگاه‌های دانشجویی (نمونه موردی: خوابگاه دانشگاه سمنان). نشریه انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، ۷(۱۲): ۱۴۸-۱۳۹.

شیخ الاسلامی، راضیه، و قنبری طلب، محمد. (۱۳۹۷). رابطه دانش فراشناخت و بهزیستی مدرسه: نقش واسطه‌ای هیجان‌های تحصیلی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۲(۳) پایی (۴۷): ۳۷۵-۳۹۵. عزیزی، محمد مهدی، و ملک محمدنژاد، صرم. (۱۳۸۶). بررسی تطبیقی دو الگوی مجتمع‌های مسکونی (متعارف و بلندمرتبه) مطالعه موردی: مجتمع‌های مسکونی نور (سئول) و اسکان تهران. هنرهای زیبا، ۸(۴): ۳۸-۲۷.

مرحمتی، زهرا، و یوسفی، فریده. (۱۳۹۵). رابطه ابعاد سبک زندگی اسلامی با بهزیستی روان‌شناختی در دانشجویان. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۰(۳) پایی (۳۹): ۳۴۶-۳۲۹. معینی، مهدیه، و اسلامی، سید غلامرضا. (۱۳۹۱). رویکردی تحلیلی به کیفیت محیط مسکونی. هویت شهر، ۶(۱۰): ۵۸-۴۷.

ندیمی، هادی، فقیهی حبیب آبادی، محمدرضا، و نظر پور، محمدتقی. (۱۳۹۲). تأثیر چشم‌انداز و طراحی محیط‌های خوابگاهی بر میزان رضایتمندی دانشجویان (مطالعه موردی: خوابگاه‌های دانشجویی دختران دانشگاه حکیم سبزواری سبزوار). فصلنامه علوم محیطی، ۱۱(۱): ۹۴-۸۱. نظر پور، محمدتقی، حیدری، احمد، و سلیمی، مرضیه. (۱۳۹۷). تأثیر پیکربندی فضایی خوابگاه‌های دانشجویی بر ترجیحات فضایی دانشجویان. فصلنامه معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۱(۳): ۲۳۳-۲۰۹.

نظریور، محمدتقی، سعادت‌تی وقار، پوریا، و حیدری، احمد. (۱۳۹۶). بهبود کالبد سکونتگاه‌های دانشجویی در جهت افزایش اجتماع‌پذیری با تکیه بر روش نحوه فضا، نمونه موردی: خوابگاه دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار. فصلنامه معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۰(۱): ۲۶۵-۲۴۷.

References

- Andersson, M., Larsson, J. P., & Wernberg, J. (2018). Urban preferences, amenities and age: Exploring the spatial distribution of age in Stockholm from 1991 to 2011. *Regional Science Policy & Practice*, 10(4): 367-381.
- Atkinson, S. J., Fuller, S., & Painter, J. (Eds.). (2016). *Wellbeing and place*. London: Routledge.
- Ballas, D. (2013). What makes a 'happy city'? *Cities*, 32(1): S39-S50.
- Barton, J., & Pretty, J. (2010). Urban ecology and human health and wellbeing. *Urban Ecology*, 12(1): 202-229.

- Buys, L., & Miller, E. (2012). Residential satisfaction in inner urban higher-density Brisbane, Australia: role of dwelling design, neighbourhood and neighbours. *Journal of Environmental Planning and Management*, 55(3): 319-338.
- Can, I., & Heath, T. (2016). In-between spaces and social interaction: a morphological analysis of Izmir using space syntax. *Journal of Housing and the Built Environment*, 31(1): 31-49.
- Chang, E. C., Martos, T., Sallay, V., Chang, O. D., Wright, K. M., Najarian, A. S. M., & Lee, J. (2017). Examining optimism and hope as protective factors of suicide risk in Hungarian college students: is risk highest among those lacking positive psychological protection? *Cognitive Therapy and Research*, 41(2): 278-288.
- Fitz, B. M., Lyon, L., & Driskell, R. (2016). Why people like where they live: individual-and community-level contributors to community satisfaction. *Social Indicators Research*, 126(3): 1209-1224.
- Fossey, R. (2018). Students at public universities have a constitutional right to privacy in their dormitory rooms. *Journal of College and University Student Housing*, 44(3): 62-79.
- Galster, G. C. (2019). *Making our neighborhoods, making our selves*. Chicago: University of Chicago Press.
- Gokce, D., & Chen, F. (2018). Sense of place in the changing process of house form: Case studies from Ankara, Turkey. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 45(4): 772-796.
- Hur, M., Nasar, J. L., & Chun, B. (2010). Neighborhood satisfaction, physical and perceived naturalness and openness. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1): 52-59.
- Jim, C. Y., & Chen, W. Y. (2010). External effects of neighborhood parks and landscape elements on high-rise residential value. *Land Use Policy*, 27(2): 662-670.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York, NY: Guilford publications.
- Laurent, J. G. C., Samuelson, H. W., & Chen, Y. (2017). The impact of window opening and other occupant behavior on simulated energy performance in residence halls. *Building Simulation*, 10(6): 963-976.
- Lee, E., & Park, N. K. (2010). Housing satisfaction and quality of life among temporary residents in the United States. *Housing and Society*, 37(1): 43-67.
- Lin, C. C., & Lockwood, M. (2014). Forms and sources of place attachment: Evidence from two protected areas. *Geoforum*, 53(1): 74-81.
- Lo, A. Y., & Jim, C. Y. (2010). Willingness of residents to pay and motives for conservation of urban green spaces in the compact city of Hong Kong. *Urban Forestry & Urban Greening*, 9(2): 113-120.
- Meyers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2016). *Applied multivariate research: Design and interpretation*. California: Sage Publications.

- Miller, C. J., Borsatto, J., & Al-Salom, P. (2018). Testing a quick mindfulness intervention in the university classroom. *Journal of Further and Higher Education*, 11(3): 1-9.
- Moore, H. P., Carswell, A. T., Worthy, S., & Nielsen, R. (2019). Residential satisfaction among college students: Examining high-end amenity student housing. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 47(3): 260-275.
- Moser, G. (2009). Quality of life and sustainability: Toward person-environment congruity. *Journal of Environmental Psychology*, 29(3): 351-357.
- Park, G., & Evans, G. W. (2016). Environmental stressors, urban design and planning: implications for human behaviour and health. *Journal of Urban Design*, 21(4): 453-470.
- Rafieian, M., Asgari, A., & Asgarizadeh, Z. (2009). Unit's residential satisfaction assessment of navab resident. *Human Geography Research*, 67(1): 53-68.
- Reda, H., & Mulugeta, G. (2018). Investigating the causes of students' less academic performance in engineering college of debre Berhan University. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 7(3): 126-131.
- Ren, H., & Folmer, H. (2017). Determinants of residential satisfaction in urban China: A multi-group structural equation analysis. *Urban Studies*, 54(6): 1407-1425.
- Sadrian, Z., Yazdanfar, S. A., Hosseini, S. B., & Norouzian-Maleki, S. (2015). An evaluation of factors affecting the quality of life in low-income housing environments. *International Journal of Architectural Engineering & Urban Planning*, 25(2): 76-83.
- Sun, Y., Phillips, D. R., & Wong, M. (2018). A study of housing typology and perceived age-friendliness in an established Hong Kong new town: A person-environment perspective. *Geoforum*, 88(1): 17-27.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics* (7th Edition). Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Terzi, S. (2013). Secure attachment style, coping with stress and resilience among university students. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 1(2): 97-109.
- Thériault, L., Leclerc, A., Wisniewski, A. E., Chouinard, O., & Martin, G. (2010). Not just an apartment building: Residents' quality of life in a social housing co-operative. *Canadian Journal of Nonprofit and Social Economy Research*, 1(1): 82-99.
- Thomsen, J., & Eikemo, T. A. (2010). Aspects of student housing satisfaction: A quantitative study. *Journal of Housing and the Built Environment*, 25(3): 273-293.
- Zhang, N., Kang, Y., Zhong, K., & Liu, J. (2016). Indoor environmental quality of high occupancy dormitory buildings in winter in Shanghai, China. *Indoor and Built Environment*, 25(4): 712-722.

***

پرسشنامه ارزیابی کیفی رضایت‌مندی سکونتی دانشجویان از خوابگاه

مؤلفه	گویه‌های پرسشنامه	نظری زیاد	زیاد	تا حدی	اصلاً
رضایت از فضای کالبدشناختی	۱. ابعاد و تناسب فضاهای داخلی برای عملکردهای مورد استفاده	۵	۴	۳	۱
	۲. خوانایی و قابل درک بودن فضاهای داخلی	۵	۴	۳	۱
	۳. دسترسی‌پذیری به فضاهای باز (از قبیل حیاط، ایوان، بالکن و بام)	۵	۴	۳	۱
	۴. فضاهای سبز و طبیعی محوطه خوابگاه	۵	۴	۳	۱
	۵. دید و منظر فضاهای داخلی به محیط پیرامون	۵	۴	۳	۱
	۶. مساحت اختصاص یافته برای اتاق‌های خواب (با توجه به نفرات ساکن)	۵	۴	۳	۱
	۷. تهویه و نورگیری طبیعی فضاهای داخلی	۵	۴	۳	۱
	۸. امنیت اتاق خواب	۵	۴	۳	۱
	۹. امنیت بالکن	۵	۴	۳	۱
	۱۰. ازدحام و تراکم جمعیت در فضاهای عمومی خوابگاه (اتاق تلویزیون، نمازخانه و ...)	۵	۴	۳	۱
رضایت از ایمنی و امنیت	۱۱. ازدحام و تراکم جمعیت در هر اتاق	۵	۴	۳	۱
	۱۲. کنترل‌پذیری و مدیریت فضاهای داخلی	۵	۴	۳	۱
	۱۳. سرو صدای راهرو و اتاق‌های مجاور	۵	۴	۳	۱
	۱۴. وضعیت بهداشت عمومی در فضاهای داخلی خوابگاه	۵	۴	۳	۱
رضایت از بهداشت و سلامت	۱۵. وضعیت بهداشت تجهیزات آشپزخانه	۵	۴	۳	۱
	۱۶. وضعیت بهداشت سرویس‌های بهداشتی	۵	۴	۳	۱
	۱۷. نحوه دفع زباله (شوت زباله)	۵	۴	۳	۱
	۱۸. تعداد دستشویی‌ها و حمام‌ها نسبت به تعداد استفاده‌کنندگان	۵	۴	۳	۱
رضایت از ارتباطات و روابط اجتماعی	۱۹. رنگ اتاق از نظر کیفیت و انتخاب آن	۵	۴	۳	۱
	۲۰. رنگ راهرو و درب‌های اتاق خواب	۵	۴	۳	۱
	۲۱. ابعاد و مساحت فضاهای جمعی نسبت به تعداد استفاده‌کنندگان	۵	۴	۳	۱
	۲۲. وضعیت ارتباط دانشجویان بین طبقات خوابگاه	۵	۴	۳	۱
	۲۳. رضایت از هم‌اتاقی‌ها	۵	۴	۳	۱
	۲۴. وضعیت ارتباط دانشجویان در هر طبقه	۵	۴	۳	۱
	۲۵. مکان فعالیت‌های فوق‌برنامه و تفریحی در خوابگاه	۵	۴	۳	۱
	۲۶. وضعیت دستگاه خنک‌کننده اتاق خواب	۵	۴	۳	۱
	۲۷. وضعیت دستگاه گرم‌کننده اتاق خواب	۵	۴	۳	۱
	۲۸. رضایت از تخت‌های دو طبقه موجود در اتاق خواب	۵	۴	۳	۱
رضایت از تأسیسات و تجهیزات داخلی	۲۹. رضایت از انعطاف‌پذیری تجهیزات و مبلمان	۵	۴	۳	۱
	۳۰. به‌طور کلی رضایت شما از اقامت در خوابگاه به چه میزان است؟	۵	۴	۳	۱

***